

" ...

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ:

İtiraz yoluna başvuran mahkemenin kararının gerekçe bölümü aynen şöyledir:

"Sigorta kurumunun rücu hakkı ilk kez 4772 sayılı Kanunun 37. maddesi ile düzenlenmiş, daha sonra 5564 ve 6917 sayılı Yasalarla değiştirilerek nihayet 506 sayılı Kanunun 26. maddesindeki şeklini almıştır. 37. maddenin metni şöyledir: "Kaza, iş veren veya vekilinin kastı veya suç sayılır hareketi yahut sigortalının iş. yerine ait işler dışında çalıştırılması yüzünden olmuş ise İşçi Sigortaları idaresinin bu kanun gereğince sigortalıya veya hak sahibi kimselere yardım ve ödeneklerinden dolayı yaptığı her türlü giderleri ödemek iş verene veya vekiline düşer." Bu maddenin Hükümet tasarısındaki gerekçesinde "Sigortalıların kusurlarından mütevellit bazı kazalarda olduğu gibi iş veren veya iş veren vekilinin suç ve kasıt derecesini bulmayan kısmı halinde de mesuliyetin sigorta tarafından tekabül edilmesi adilane görülmüştür" denilmektedir. Meclis'teki tartışmalar sırasında Balıkesir Milletvekili A. Aydın Bolak (Bu ikinci cümledeki suç sayılan eylem tâbirinden maksat umumi hukuk içinde suç sayılan eylem mi, yoksa çalışma mevzuatına göre suç sayılan eylem mi diye sormuş komisyon: Umumi mahiyette olan suç eylemi diye cevap vermiştir.) Gerçekten maddenin hazırlanış ve irdelenişi sırasında prim ödeyen iş verenin meydana gelen bir kaza veya meslek hastalığından sorumlu tutulabilmesinin ancak kastı ve suç sayılan bir eylemi sonucunda meydana gelmiş olmasının arandığı, ufak bir dikkatsizlik veya kabili ispat olmayan bazı imkânsızlıklar içerisinde doğabilecek zarar ve ziyanların iş verene yüklemiş olmanın, iş verenlerin iş kabiliyetlerini azaltmak ve yapabilecekleri gelişmeleri önleyici mahiyette olacağı düşünülmüştür.

İş kazası ve meslek hastalığı primini münhasıran iş veren ödemekte ve böylece bu konudaki mesuliyetini sigorta kurumuna devretmiş bulunmaktadır. Esasen Sosyal Sigortalar haksız fiil mesuliyetini aşan ve sigortalının menfaatlerini garanti altında bulunduran bir rejim olduğuna göre ayrıca haksız fiil mesuliyet sistemine yer vermek doğru olmaz. Eğer sigortalının sağladığı menfaat sigortalının gerçek zararını karşılamıyorsa bunun sorumlusu olarak ta iş vereni görmek doğru olmaz. Kurum sigortalının hakiki zararını karşılayacak şekilde ve sigorta bünyesine uygun bir tarzda bu zararları telafi edecek bir sistem kurmalıdır.

Anayasamız sosyal güvenliğin sağlanmasını Devlete yüklemiş, sosyal güvenliğin, sosyal sigorta kuruluşları ile karşılanması yöntemini getirmiştir. Bu aşamada iş verenin bir sigorta akdi yapmasına lüzum kalmaksızın işçi işe alınmakla, kanun icabı mecburen sigortalı durumuna getirmekte ve sigorta primleri de iş veren tarafından ödenmektedir. Bu yöntemin seçildiği ülkelerde sigorta, artık iş verenin risk esasına dayanan sorumluluğun yerini almaktadır. Ancak iş verenin kasti halinde iş kazası ve meslek hastalığına maruz kalan işçinin sigorta yardımlarını aşan zararının iş verence tazmini kabul edilmektedir.

Burada mesleki risk yerine sosyal risk görüşü hâkim olmuştur. Doğabilecek tehlikelerin sorumluluğunu iş verene prim ödemek suretiyle kollektif bir şekilde paylaşmaktadırlar. Fransa'da iş veren iş kazası ve meslek hastalığının meydana gelmesinde kast derecesinde kusurlu ise hem işçinin ve hem de sigorta kurumunun tazminat ve rücu taleplerine maruzdur (Prof. SS. Tekinay, İş Kazaları ve Meslek Hastalığından Dolayı İş Verenin Sorumluluğu).

Belçika'da iş kazalarından doğan zararların tazmini hakkında koordinasyon kanununun 19/ 1 maddesine göre kaza iş veren tarafından kasten meydana getirilmiş ise gerçi hukuk

Esas Sayısı: 1990/28
Karar Sayısı: 1991/11

kurallarına göre sorumludur. İşçi veya onun hak sahipleri ile sigorta sandığı rücu davası açabilirler. Bu durum çoğaltılacak olursa Federal Almanya ve Avusturya'daki sosyal güvenlik yasaları iş verenin iş kazası karşısında kastı bulunması halinde sigortalıya veya hak sahibine tazminat hakkı verilebileceği gibi, sigorta kurumuna da rücu hakkı tanımaktadır. Bunun dışında meydana gelen kaza veya hastalık hallerinde sigortanın iş verene rücu hakkı tanımamıştır.

Bu arada, bu konuda inceleme yapmış bazı hukuk yazarlarının da görüşlerine bakıldığında, yukarıdaki anlayışa bir paralellik kurulduğunun tesbiti zor olmamıştır. Dr. Paul Szöllösy'ye göre sosyal sigorta ile risk geniş bir topluluğa dağıtılmaktadır. Böyle dağıtılmış ve paylaştırılmış bir riski tekrar bir şahsa yüklemenin anlamı yoktur (Enternational Labon Office Legislative Serie).

Anovast, P. Durant'a göre sigorta sandığı işçiye ve hak sahiplerinin ödediği fazla iradı iş verenden munzam prim almak suretiyle karşılar. İş verenin bu yükümünü başka bir sigorta şirketine devretmesi önlenilmiştir. Böylelikle iş verenin iş güvenliği tedbirlerini alması teşvik edilmiş olmaktadır. Bu hüküm çok katı olmakla beraber iş verenin şahsen işlediği bir hata bahis konusu olduğu vakit muhik olur. Ama onun vekillerinden biri tarafından hata işlendiğinde haksızlık olabilir. Zira iş verenin hiç bir hatası olmayabilir. Bu şartlar da sigortalanma yasağının iş veren vekillerinin hatasını ilgilendirmedeği iddia edilmiştir.

Görülüyor ki, iş veren veya vekilinin kusuru halinde iş veren bir rücu tazminatı değil munzam prim ödemekle yükümlü olmaktadır. Son olarak Fransız Yargıtay'ı Sosyal Dairesi, iş verenin veya vekilinin kasıtlı kusurundan dolayı işçinin iş verene karşı kasıtlı kusuru varmış gibi hareket edeceğini kabul etmiş, fakat sigorta sandığının iş verene rücu edemeyeceği 23.6.1954 tarihli kararı ile hükme bağlanmıştır (Jacgues Doublet Securite Sociale, sahife: 151).

Yukarıda arz ve izaha çalışıldığı gibi 506 sayılı Kanun'un 26/1. maddesi sigorta priminin bizatihi ödenmiş olan iş verenin sigorta karşısında bu primleri ödemiş olmasına ve riski sosyal güvenlik kurumuna devretmiş bulunmasına rağmen bu kurumun yaptığı ödemeyi yeniden üstlenmek durumunda bırakarak Sosyal Güvenlik ve eşitlik ilkelerine ez cümle Anayasa'ya aykırı bulunduğu izlenimini mahkememize vermiştir.

Sayın mahkemece gerek bu davadaki davalıların kast ve kusur durumu ve gerekse gelişmiş ülkelerdeki Sosyal Güvenlik ilkeleri ve düşünce tarzı

dikkate alınarak incelenmesini ve Anayasa'ya aykırı bulunup bulunmadığı konusunda bir karar ittihazı saygıyla arz olunur.""